

Развіццё краязнаўчага руху ў БССР

Бібліятэчна-бібліяграфічнае краязнаўства

Кароткачасовы, але высокі ўздым краязнаўчай дзейнасці быў магчымы дзякуючы і такому элементу, як належнае бібліятэчна-бібліяграфічнае забеспячэнне. ЦБК распаўсюджвала сярод краязнаўцаў неабходную метадычную і навуковую літаратуру. У першыя гады існавання краязнаўчых таварыстваў для іх былі выпісаныя невялікія бібліятэчкі краязнаўчай літаратуры. Часопіс «Наш край» да 1927 г. рассылаўся бясплатна ўсім краязнаўчым арганізацыям. Створаныя ў міжваенны час бібліятэкі розных тыпаў і відаў на чале з Дзяржаўнай бібліятэкай БССР (ДБ БССР) актыўна выкарыстоўваліся краязнаўцамі. Са свайго боку, многія работнікі хатаў-чытальняў і бібліятэк уключыліся ў краязнаўчую працу, удзельнічалі ў

зборы слоўнага матэрыялу і ў іншых справах. Асабліва важнае значэнне мела звяртанне бібліятэкараў да вывучэння ролі бібліятэкі ў краязнаўчай працы. Гэтая тэма разглядалася ў бібліятэчных аб'яднаннях, якія здзяйснялі метадычную дапамогу бібліятэкам. Так, Віцебскае бібліятэчнае аб'яднанне ўжо ў 1924 г. паставіла задачу вывучыць тэму «Бібліятэкар і краязнаўства». Але звестак аб краязнаўчай працы бібліятэка няшмат у параўнанні з дзейнасцю па інфармацыйным забеспячэнні найважнейшых у той час палітычнай прапаганды, сацыялістычнай перабудовы гаспадаркі і інш.

Асобае значэнне надавалася бібліяграфічнаму забеспячэнню краязнаўчых даследаванняў. Вывучаючы бібліяграфічную дзейнасць Інбелкульта, Т. Кузьмініч адзначыла: «...амаль усе пастаянныя камісіі і секцыі, таварыствы, якія ўваходзілі ў яго склад, былі зарыентаваны не толькі на непасрэдна навуковую

працу згодна з профілем, але і на бібліяграфічную як неад'емную частку навуковых даследаванняў».

Бібліяграфічная камісія Інбелкульта, ДБ БССР і грамадскія краязнаўчыя арганізацыі галоўнай задачай лічылі бібліяграфаванне краязнаўчай і беларусазнаўчай літаратуры. У ДБ БССР стваралася «Цэнтральная краязнаўчая картатэка», дзе адлюстроўваліся публікацыі, якія выйшлі ў Беларусі, і беларусазнаўчая літаратура. Навукоўцы Інбелкульта праглядалі падрыхтаваныя бібліяграфічныя запісы, дапамагалі ў рэдагаванні структуры картатэкі, якая будавалася паводле «Універсальнай дзесяткавай класіфікацыі». У 1926 г. у картатэцы было звыш 50 000 бібліяграфічных запісаў, а напярэдадні Вялікай Айчыннай вайны – 200 000. Копіі картак з апісаннямі краязнаўчай літаратуры перадаваліся ў бібліятэкі.

На аснове картатэкі Бібліяграфічнай камісіяй быў падрыхтаваны і апублікаваны ў часопісе «Наш край» у 1926 г. рэтраспектыўны паказальнік «Геаграфія Беларусі. Падарожжы», які садзейнічаў краязнаўчым даследаванням.

Некалькі рэтраспектыўных краязнаўчых бібліяграфічных дапаможнікаў, прысвечаных Віцебшчыне, Магілёўшчыне, Аршаншчыне, Мазыршчыне і Палаччыне, былі апублікаваныя ў часопісе «Наш край», у мясцовых краязнаўчых зборніках. У пісьме ў ЦБК РСФСР ад 14.03.1928 г. паведамлялася і аб іншых бібліяграфічных праектах: падрыхтоўцы работнікамі ЦБК «бібліяграфіі беларускага краязнаўства», бібліягра-

фаванні літаратуры ў Магілёўскім і Віцебскім акруговых таварыствах краязнаўства і інш. Рэгіён Заходняй Беларусі таксама атрымаў адлюстраванне ў бягучых і рэтраспектыўных бібліяграфічных дапаможніках.

Бібліяграфічнае аснашчэнне шматлікіх краязнаўчых публікацыяў вучоных і аматараў, навуковых устаноў, ВНУ і краязнаўчых арганізацыяў сведчыць аб вялікай увазе да падагульнення дакументаваных ведаў па тэматыцы, ахопленай у тагачасным краязнаўстве, аб увядзенні ў навуковы зварот і ў сферу папулярызацыі краязнаўчых ведаў вялікага патоку дакументаў. Распаўсюджаныя ў публікацыях падрадкавыя бібліяграфічныя спасылкі, прыартыкульныя і прыкніжныя спісы літаратуры, агляды, цытаванне дапамагалі прасачыць сувязі новых ведаў са створанымі раней, паказвалі каштоўнасць ці прагалы фактаграфічнай і метадалагічнай базы асобных элементаў дакументага масіву, мадэлявалі сувязі паміж імі.

Грунтоўнасць падрыхтаваных бібліяграфічных дапаможнікаў, імкненне да вычарпальнай паўнаты адлюстравання матэрыялу аб родным краі, актыўны ўдзел у іх падрыхтоўцы краязнаўцаў, вучоных і спецыялістаў сведчыць аб дамінаванні навукова-дапаможнай краязнаўчай бібліяграфічнай прадукцыі.

Валянціна САІТАВА

(Працяг будзе)